

А тоді, коли змії, кажани, борсуки та всіляка звірина, що водиться в глибинах підземних галерей, поголовно виходитиме на поля, покидаючи звичні житла; коли фрукти й овочі вкриватимуться гниллю і черви виповнять їх (...)

2

Люд у Парижі ходить куди швидше, ніж у Гільвінеку, Жос давно вже помітив це. Щоранку хвилі пішоходів мчали по авеню Мен зі швидкістю трьох вузлів. А цього понеділка Жос розігнався майже до трьох з половиною, прагнучи надолужити двадцятихвилинне спізнення. А все через кавову гущу, яка розлетілася по всенькій кухонній підлозі.

Його це не здивувало. Жос уже давно збагнув, що речам притаманне власне життя — таємне та лиходійне. Бретонський моряк чітко пам'ятав, що всі речі — за винятком хіба що такелажу, який ніколи не завдавав йому шкоди, — сповнені особливої енергії, мета якої — капостити людям. Найменша незграбність одразу ж наділяла річ раптовою свободою, котра, хоч би якою незначною не була, тягла за собою цілу низку халеп — від неприємностей до трагедії. Корок, що вислизає з рук, є класичним прикладом хаосу в мініатюрі. Адже цей впущений корок нізащо в світі не захоче просто покрутитися біля ніг людини. Він підступно закотиться кудись за плиту і, наче павук, що прагне сховатися якнайдалі, приготує для свого переслідувача, Людини, низку різноманітних випробувань: відсовування плити, від'єднання газової трубки, падання посуду, опіки. Цього ранку комбінація виявилася набагато заплутанішою: один незграбний кидок — і смітник хитається, падає на бік, а фільтр з гущею розсипається по підлозі. Саме так речам, сповненим почут-

тям справедливої помсти за своє рабське становище, на коротку, але надзвичайно яскраву мить удається підпорядкувати людину своїй прихованій владі, змусити її крутитися й вигинатися, немов пес, не милуючи ні жінок, ні дітей. Ні, нізачо в світі Жос би не довірився речам — як і, власне, людям або морю. Перші забирають ваш розум, другі — душу, а третє — життя.

Жос — стріляний горобець, і тому він вирішив не змагатися зі стихією, а просто прибрати розсипану каву, повзаючи по-собачому. Жос зібрав усе до останньої крихти, не нарікаючи на долю, і світ речей зняв з нього свої кайдани. Ця ранкова прикрість видавалася дрібною халепкою, але Жос на таке не вівся: для нього вона було очевидним нагадуванням про те, що війна між людьми та речами триває, і в цьому герці перемога не завжди на боці людини, ой не завжди. Нагадуванням про напасті, про зламані корабельні щогли, про розтроснені рибальські шхуни та про його власний корабель, «Ван-де-Норуа»¹, який почав протікати посеред Ірландського моря двадцять третього серпня, о третій ранку, з вісьмома людьми на борту. Бог свідок, Жос виконував усі істеричні примхи свого суденця, і Бог свідок, що корабель і людина примирилися тоді. До тієї проклятої буремної ночі, коли, захоплений зненацька, чоловік щосили гепнув по планури кулаком. «Ван-де-Норуа», який і так практично ліг на правий борт, раптом почав протікати на кормі. Двигун затопило, вітер кидав судном у всі боки по просторах ночі, люди без спочинку вичерпували воду, аби зрештою сісти на риф на світанку. Це було чотирнадцять років тому, і двоє бідолах тоді загинуло. Чотирнадцять років, відколи Жос чобітьми перерахував ребра власникові «Норуа». Чотирнадцять років, відколи він залишив порт Гільвінек, від-

¹ Назва корабля перекладається як північно-західний вітер (норд-вест).
(Тут і далі прим. пер.)

сидівши у в'язниці дев'ять місяців за побої та спробу вбивства. Чотирнадцять років, відколи все його життя витекло через ту пробоїну.

Жос вийшов на вулицю Гетé, міцно стиснувши зуби, аби притлумити лють, яка наростала в ньому щоразу, коли «Ван-де-Норуа», загубившись у морі, виринав на хвилях його думок. Глибоко в душі він не тримав на «Норуа» зла. Цій старій добрій рибальській посудині не лишалося нічого, окрім як заскрипіти своїми прогнилими бортами у відповідь на удар. Жос переконаний, що корабель просто не врахував наслідків свого короткого бунту, адже не знав ні про свій вік, ні про власну трухлявість, ні про силу хвиль тієї ночі. Корабель точно не бажав смерті двом морякам і тепер лежав каменюкою в глибинах Ірландського моря, шкодуючи про скоєне. Думками Жос часто звертався до шхуни зі словами втіхи, відпускав старій гріхи. Чоловікові навіть здавалося, що човен, як і він сам, знайшов спочинок і там, на дні, розпочав нове життя — як і він сам у Парижі.

Натомість щодо прощення гріхів судовласнику не могло бути й мови.

— Ну ж бо, Жосе Ле Герне, — говорив той, плескаючи Жоса по плечу. — Ви ще років з десять поплаваєте на цій посудині. Він ще той велетень, а ви — його господар.

— «Норуа» став небезпечним, — уперто повторював Жос. — Його крутить, обшивка брижиться, люки трюмів — непевні. У сильний шторм я вже не ручатимуся за нього. І в шлюпці не одна щілина.

— Я знаю свої кораблі, капітане Ле Герне, — відповів судовласник суворішим тоном. — Якщо ви боїтеся «Норуа», то в мене є з десяток чоловіків, готових будь-якої хвилини замінити вас. Чоловіків не з полохливих, які не скиглять, наче якісь бюрократи, з приводу норм безпеки.

— А в мене є семеро хлопців на борту.

Судновласник загрозово наблизив до Жоса своє масне обличчя.

— Якщо ви надумаете, Жосе Ле Герне, піти плакатися до керівництва порту, то повірте мені — станете злидарем ще до того, як встигнете повернутися. І від Бреста¹ до Сен-Назера² не знайдете нікого, хто візьме вас до себе. Тож раджу добре подумати, капітане.

О так, Жос завжди шкодував про те, що так і не пришив цього типа на ранок після кораблетрощі, а вдовольнився ламанням кісток і нівеченням грудної клітки. От тільки хлопці з екіпажу всі разом тримали його. «Не ламай собі життя», — казали вони. Стримували його, не пускали. Не дали впорати судновласника і його посіпак, що викреслили Жоса зі своїх списків, коли він вийшов з в'язниці. У кожному барі він горлав про те, що дебели капітанські дупи дають на лапу керівництву, і через це йому довелося назавжди попрощатися з торговим флотом. У кожному порту його гнали геть, тож одного ранку у вівторок Жос скочив на потяг Кемпер — Париж. І його, як і багатьох інших бретонців, викинуло на мілину на вокзалі Монпарнас. Утікачка-дружина і дев'ятеро поганців, яких варто вбити, лишилися позаду.

Побачивши перехрестя Едгара Кіне, Жос сховав давні образи якомога глибше у пам'ять і поклав собі надолужувати спізнення. Через усю цю мороку з кавовою гущею та війнами речей і людей він утратив щонайменше п'ятнадцять хвилин. А пунктуальність була ключовим елементом його роботи, тож він намагався стежити, щоби перший випуск його «живої газети» розпочинався рівно о восьмій тридцять, другий — о дванадцятій тридцять п'ять, а вечірній — о вісімнадцятій десять.

¹ Брест — місто на заході Франції, супрефектура департаменту Фіністер. Це місто можна без перебільшення назвати головними морськими воротами Бретані.

² Сен-Назер — місто на заході Франції, розташоване в гирлі річки Луари.